

Parlar una llengua d'ús... social (1)

Didàctica

«En un esforç per anar més lluny de l'objectiu primari de l'ensenyament de la llengua —la competència lingüística i comunicativa— proposem que la voluntat de comunicar-se en la llengua apresada sigui el principal objectiu.»¹

Introducció

La primera idea d'escriure un article sobre pràctiques de conversa social a l'aula va sorgir d'una anècdota professional amb alumnes adults d'un curs de grau Bàsic 2, a l'Hospitalet de Llobregat. Cap a final de curs, en acabar les sessions, sortíem de l'aula plegats i anàvem al bar de davant a prendre un refresc. Els alumnes havien acordat convertir aquella estona en una pràctica real de llengua: demanaven la consumició i xerraven en gran o en petit grup, sempre en català. L'entorn era totalment aliè a aquesta llengua. Portaven unes vuitanta hores d'aprenentatge i, per tant, cometien errors i incorreccions, és cert; però també feien tempteigs molt meritoris i aconseguïen èxits comunicatius. Les mirades indagadores del personal i dels clients que eren a prop no els van suposar cap obstacle, cosa que demostrava el grau de consciència amb què havien pres la determinació. L'explicació d'una iniciativa com aquesta, en una etapa tan inicial de l'aprenentatge, cal trobar-la tant en la voluntat del grup de parlar català —va ser iniciativa d'ells— com en les pràctiques de conversa que havíem fet sessió rere sessió: dedicàvem cada dia entre quinze i vint minuts a exercitar converses —preguntes i respostes entre tres alumnes— durant les quals, atès el grau de competència corresponent al nivell Bàsic 2, tan sols es feia una cosa: expressar gustos, preferències, sensacions i costums.

Explico breument l'experiència didàctica per tal que els lectors puguin situar-se al llarg de l'exposició. De feia temps volia aconseguir que els alumnes dels diferents cursos de nivell llindar fessin conversa a classe de manera didàcticament efectiva, ja que ho havia intentat en diverses ocasions, però, o les activitats eren molt obertes i el alumnes podien parlar de tot i de totes les maneres —no

vèiem què estàvem aprenent o ensenyant— o eren excessivament concretes i tancades i es perdia el caire de conversa amical que els volia donar i que necessitaven practicar.

La lectura dels treballs fets a la Secretaria de Política Lingüística sobre els textos de no-ficció em va ajudar a sortir de dubtes: vaig poder ordenar les converses de fàcils a complexes segons uns tipus de text o patrons discursius i disposar, en cada tipus, de punts en què tant els alumnes com jo poguéssim fixar l'atenció. També vaig comprovar que el contingut lingüístic de cada grup de converses així ordenades coincidia bàsicament amb l'ordre en què es presentava als programes. Vaig construir activitats semioberetes de parla, de cinc nivells de dificultat —un per a cada patró discursiu— a partir de preguntes centrades en el tipus de text corresponent.

A partir d'aleshores, en administrar els cursos de nivell llindar, destinava el darrer quart d'hora de la sessió a fer pràctiques de conversa: els alumnes s'agrupaven de tres en tres, es distribuïen les preguntes que els corresponien aquell dia i se les feien i responien mútuament. Jo feia el seguiment individual i comentava, al conjunt de la classe, allò que s'havia fet bé o que podia millorar. El resultat positiu de l'experiència quedava palès per l'interès que hi posaven els alumnes —no admetien fàcilment que en una sessió faltés «la xerrada»—, pels avenços que jo podia comprovar i per la voluntat de seguir parlant en català fora de l'aula, com és el cas esmentat més amunt.

En aquest primer article exposo les reflexions que m'han obert camí per fer pràctiques de conversa de relació social a l'aula sense perdre el nord, és a dir, de manera que els alumnes sabessin en tot moment quines destreses específiques estaven treballant i consolidant, i jo tin-

Autor

Jordi Esteban
Consorci per a la Normalització
Lingüística

L'article versa sobre el treball amb la llengua a l'aula, des d'un punt de vista didàctic i metodològic, com a eina fonamental per a l'ús social.

1. Extret de la introducció de l'article de P. D. Macintyre, R. Clément, Z. Dörnyei i K. A. Noels «Conceptualizing Willingness to Communicate in a L2: A Situational Model of L2 Confidence and Affiliation» a *The Modern Language Journal*, 82, IV, (1998)

gués elements avaluatius per fer un seguiment eficient de la seva pràctica oral.

En un segon article exposaré les característiques concretes que considero que han de tenir les pràctiques de conversa de relació social a l'aula, presentaré mostres de pràctiques amb la configuració descrita i oferiré un ventall de possibilitats operatives de dur-les a terme.

Les converses

La necessitat de parlar a l'aula

És una constatació estesa entre el professorat que molts aprenents no catalanoparlants adults, en etapes de l'aprenentatge en què se suposa que ja poden tenir converses efectives en català, manifesten que els manca fluïdesa i vocabulari i que no se senten prou hàbils a l'hora de mantenir una conversa amical o de relació social que superi les interlocucions habituals i estereotipades, o d'intervenir en reunions; per això reclamen amb insistència més pràctica oral a l'aula. Entre les causes d'aquesta mancança esmenten la dificultat de trobar ocasions de parlar en català fora de l'aula, en converses de relació social, sobretot en entorns metropolitans. Aquest fet deriva de la situació sociolingüística del català, variable segons els territoris, però en general, amb força absències d'ús en les interlocucions entre ciutadans, treballadors, agents comercials...

Les converses de relació social

La conversa de relació social és la que té com a finalitat l'entesa cordial i amena entre persones que es troben ocasionalment (passatgers d'un tren, veïns que coincideixen fortuïtament, pacients en sales d'espera...) o que tenen un vincle determinat, però parlen sense tenir en compte aquest lligam (companys de feina a l'hora d'esmorzar, pares d'una escola que han assistit a una reunió, alumnes que xerren abans d'una sessió, familiars en una sobretaula...).

Són les converses que es troba l'aprenent si, en sortir de l'aula, viu immers en la llengua que aprèn. Constitueixen per a ell un excel·lent mitjà d'adquisició de la llengua, complementari de l'aprenentatge sistemàtic, ja que es veu constantment impel·lit a correspondre a la relació que li ofereixen en un bar, a la feina, al carrer, en un parc, en un tren, a les botigues, entre amics... És el lloc natural on aplica el que aprèn, i on adquireix fluïdesa, amplia el bagatge lèxic i consolida una comunicació efectiva en la llengua apre-

sa que el motiva per usar-la de manera habitual. La situació sociolingüística esmentada fa que freqüentment sigui escàs aquest recurs aplicat a les converses en català.

Les interlocucions que es produeixen en aquestes converses no tenen una estructura que determini un desenvolupament i un final com succeeix, per exemple, en comprar un pis, visitar un metge, orientar algú al carrer... La xerrada social brolla de manera espontània, s'allarga o s'escurça en funció de paràmetres ben diversos i tracta dels temes més imprevisibles. Si observem de més a prop què s'hi fa, veurem que s'hi expressen i es comuniquen sentiments, coneixements, experiències, destreses, conviccions...

Des de la perspectiva de l'aprenentatge de català, les converses de relació social són el pont necessari entre les interlocucions comunicatives breus del nivell lllindar i les intervencions més acurades i planificades dels graus superiors. En aquestes s'apliquen els exponents lingüístics prèviament apresos, s'actualitza i eixampla el bagatge lèxic conegut i s'automatitzen moltes estructures sintàctiques, cosa que genera confiança en l'èxit de la comunicació duta a terme en català. I tot això sense la pressió de la formalitat, planificació i eficàcia que reclamen les exposicions de rang més compromès, típiques dels nivells més avançats, com les entrevistes, al·locucions i altres intervencions monogestionades. No és gens estrany, però, en l'actualitat, que hi hagi alumnes que cursen nivells avançats i tinguin mancances en la producció oral equivalents a les que serien normals en nivells inicials. És ben clar que un aprenent que no ha tingut l'ocasió de freqüentar la comunicació oral espontània en català difícilment s'expressarà bé quan, per exemple, faci una exposició oral per a un grup d'oients.

L'oralitat a l'aula en el nivell lllindar

Les respostes a la demanda de pràctica oral han estat i són múltiples. Als cursos de català per a adults hi ha en aquests moments una incorporació creixent de la programació per tasques —amb l'oportunitat de practicar l'oralitat tant de manera instrumental com per a l'acompliment d'objectius específics—, es proposen constantment activitats per reforçar continguts diversos corresponents a objectius del nivell... Fora dels cursos generals, com a oferta didàctica complementària, es fan cursos específics d'expressió oral,

sessions i grups de conversa. I encara, fora de l'àmbit de l'aula, s'organitzen parelles lingüístiques i es duen a terme programes de coneixement de l'entorn que inclouen la relació amical amb parlants catalans...²

A banda de les dues darreres iniciatives esmentades, que afavoreixen l'adquisició natural de la llengua mitjançant l'ús directe i espontani, les altres activitats no es basen en l'adquisició sinó en l'aprenentatge i estan subjectes a una especificació d'objectius i continguts. Molt sovint, però, els professors, davant la demanda de més pràctica oral, hem confiat que posant els alumnes junts a parlar perquè facin debats, assemblees, fòrums, xerrades i altres activitats totalment obertes, aconseguiríem la fluïdesa que necessiten, els dotaríem del lèxic que els manca i podríem substituir així l'absència d'interlocucions orals en català fora de l'aula. La pròpia experiència m'ha fet notar que quan les propostes d'activitat oral no tenen objectius d'aprenentatge definits —i no és fàcil definir-ne quan es tracta de xerrar de manera oberta, sobretot en converses de relació social— tant els aprenents com els ensenyants acabem amb la sensació de pèrdua de temps, amb un cert desànim, i abandonem l'empresa tot derivant la qüestió cap a cursos específics d'expressió oral, grups de conversa..., i oblidant la qüestió de la conversa amical amb què havíem començat la reflexió i de la qual partia la necessitat de parlar a l'aula. La pràctica oral es torna aleshores a reduir pel que fa a la funció socialitzadora de les activitats per centrar-se en altres propòsits (informatius, conatius, d'intercanvi...).

Els patrons discursius, estructures bàsiques de la conversa

Aquest ha estat per a mi el repte més important, en relació amb la necessitat d'obtenir més fluïdesa dels alumnes en les pràctiques orals a l'aula: aconseguir fer-hi pràctiques de conversa social i fer-ho de tal manera que aprenents i docents tinguem sempre clars uns objectius operatius de complexitat progressiva i siguem capaços de concentrar l'atenció en punts rellevants d'aprenentatge lingüístic que ajudin a fer avenços constatables de fluïdesa, d'adequació i correcció expressiva i de variació lèxica i sintàctica.

Reflexionant sobre les anàlisis que es descriuen a les publicacions *Tipotext*³ i *Habilitats comunicatives*⁴ m'ha estat possible iniciar un camí per afrontar amb resultats positius el repte suara expressat. En la primera obra es descriu una tipologia textual que defineix cinc maneres de fer referència al món, cinc maneres de comunicar-se, cinc *patrons discursius* (descriptiu, narratiu, directiu, argumentatiu i expressiu) cadascun dels quals es caracteritza per uns elements lingüísticotextuals determinats.⁵ En recomano ferventment la lectura, ja que ens obre, al professorat de llengua, perspectives clares per relacionar els textos amb les habilitats.

Fins ara l'esforç didàctic dels professors, pel que fa a tipologies textuales, s'ha centrat fonamentalment en etapes avançades de l'aprenentatge. No és fins als cursos més elevats —els de suficiència si ens referim als programes de la Secretaria de Política Lingüística—, que el professorat ensenya específicament a descriure, narrar, instruir explicar o argumentar. Tot i que els programes expliciten que aquest

2. Vegeu per exemple el programa Quedem?, dirigit amb tant d'encert des d'Omnium Cultural de Barcelona i de diferents comarques.

3. ARTIGAS, ROSA; BELLÈS, JOAN; GRAU, MARIA. *Tipotext. Una tipologia de textos de no-ficció*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística. Vic: Eumo editorial, 2003.

4. ARTIGAS, ROSA; BELLÈS, JOAN; GRAU, MARIA, LLORET, MONTSERRAT. *Habilitats comunicatives. Una reflexió sobre els usos lingüístics*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística. Vic: Eumo editorial, 1999.

5. ARTIGAS, ROSA. «Els patrons discursius com a procediment de construcció textual». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística* [Direcció General de Política Lingüística], núm. 25.

BELLÈS, JOAN. «El patró expressiu: l'habilitat de comu-

nicar les emocions i els estats d'ànim». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística* [Direcció General de Política Lingüística], núm. 32

GRAU, MARIA. «El patró descriptiu: l'habilitat de descriure». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística* [Direcció General de Política Lingüística], núm. 27.

BELLÈS, JOAN. «El patró narratiu: l'habilitat de narrar». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística* [Direcció General de Política Lingüística], núm. 28.

ARTIGAS, ROSA. «El patró directiu: l'habilitat de conduir les accions dels altres». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística* [Direcció General de Política Lingüística], núm. 29.

GRAU, MARIA. «El patró argumentatiu: l'habilitat de defensar opinions». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística* [Direcció General de Política Lingüística], núm. 30.

Quadre 1. Xerrades amicals

—Parla'ns de tu...	—Explica'ns com és...	—Fes-nos-en cinc cèntims...	—Dóna'ns un consell...	—Digues què en penses...
Intercanvis de...				
sentiments	coneixements	experiències	destreses	opinions
Patró				
expressiu	descriptiu	narratiu	directiu	argumentatiu

aprenentatge abasta el conjunt de les habilitats, en la pràctica s'interpreta com una competència més pròpia dels textos escrits que dels orals.

Si parem atenció a les converses de

combinats o barrejats. Vegeu aquest quadre que sintetitza les demandes conversacionals que són presents en la majoria de xerrades amicals. Vegeu-ho al quadre 1. L'aplicació dels patrons discursius a les

Quadre 2. Patrons discursius

Els humans tenim...				
... sentiments i experimentem emocions.	... sentits que ens possibiliten percebre allò que ens envolta.	... memòria i vivim experiències pròpies o alienes.	... desitjos i una voluntat que ens porten a millorar l'entorn.	... intel·ligència que ens porta a ser coherents.
Per això, els aptenents en conversar				
...manifesten els propis estats emocionals de maneres diverses, amb formes expressivesexpliquen com són o com eren les coses del món que coneixen, amb intervencions descriptivesrelaten històries i fets del seu entorn mitjançant discursos narratiuses relacionen entre si per demanar o oferir béns o serveis per mitjà de textos directiuscomuniquen les idees i els valors que van bastint amb exposicions argumentatives .
I també per això, receptivament, poden...				
...captar els referents de la cultura catalana a partir de cançons, poemes i altres formes expressives.	...conèixer el patrimoni natural i artístic del país de parla catalana a partir de publicacions, guies...	...comprendre la història i els fets dels catalans, i gaudir-ne a partir de narracions orals i escrites.	...instruir-se sobre iniciatives individuals i col·lectives de l'àmbit català a partir de periòdics, anuncis, revistes...	...introduir-se en el pensament d'autors, assagistes i pensadors catalans a partir d'articles d'opinió, conferències...

relació social descrites més amunt, ens adonarem que són justament intercanvis de **sentiments, coneixements, experiències, destreses i conviccions**, i per tant, que són una activitat en la qual els patrons hi són clarament presents, sols,

pràctiques de conversa a l'aula m'ha portat a fer-ne una interpretació antropològica, entenent-los no solament com a macroestructures textuais, sinó també com a actuacions de les facultats humanes. D'aquesta manera, a més de trobar-hi

Quadre 3. Progressió dels patrons

Patró	Grau	Referències al programa	Capacitat de conversa
Expressiu	Bàsic 1	L'aprenent ha de poder desenvolupar-se suficientment en contextos socials propers i mantenir converses senzilles en la varietat pròpia de l'entorn sobre temes de la vida quotidiana .	En acabar aquest grau, l'aprenent coneix els elements verbals, pronominals i sintàctics bàsics per parlar, en trobades de relació social, dels seus sentiments, gustos, preferències i costums mitjançant textos expressius .
Descriptiu	Bàsic 2	L'aprenent ha de poder participar en converses senzilles cara a cara intercanviant informació sobre la seva realitat immediata o sobre temes d'interès general: l'habitatge, la feina, l'estudi, la família, la gastronomia, els espectacles, lleure i vacances...	En acabar aquest grau, l'aprenent pot posar en pràctica els elements necessaris per explicar, en converses de relació social, com són els objectes, les persones, els llocs i els ambients que coneix, mitjançant textos descriptius
Narratiu	Bàsic 3	L'aprenent ha de poder intercanviar informació sobre fets i esdeveniments de temes d'interès general o del seu interès professional en present, passat o futur, fent comparacions i expressant preferències .	En acabar aquest grau, l'aprenent és capaç d'explicar esdeveniments, relatar històries reals o imaginàries, contar anècdotes i acudits a amics i coneguts, mitjançant textos narratius .
Directiu	Elemental 1	L'aprenent ha de poder intercanviar informacions sobre fets, llocs, esdeveniments i experiències . Ha de poder animar a fer alguna cosa: proposar, suggerir, aconsellar o recomanar una actuació .	En acabar aquest grau, l'aprenent té la capacitat de suggerir solucions, aconsellar i instruir sobre qüestions de la vida quotidiana en un entorn de relació social, mitjançant textos directius .
Argumentatiu	Elemental 2	L'aprenent ha de poder produir textos orals especificant-hi informacions i opinions personals tenint en compte el registre i la finalitat proposada .	En acabar aquest grau, l'aprenent pot fer hipòtesis, opinar, argumentar amb convicció, criticar amb fonament, justificar posicionaments personals..., en un entorn distès i amical, mitjançant textos argumentatius .

Quadre 4. Detall de la progressió

	Patró expressiu	Patró descriptiu	Patró narratiu	Patró directiu	Patró argumentatiu
			→	→	→
Verbs	Present d'indicatiu Verbs anímics, de tria i d'ús.	Present i imperfet indicatiu. Verbs descriptius, estàtics.	Temps d'indicatiu, condicional, imperfet de subjuntiu Verbs d'acció	Imperatiu positiu i negatiu Present i imperfet de subjuntiu	Verbs d'acció i d'atenció Tots els temps, correlacions... Verbs de certesa/incertesa, reflexió, comunicació...
Pronoms	Jo, nosaltres, a mi Personals de CD i CI	+ en, hi, ho, se (reflexiu) Relatiu senzills (que, on)	+ Combinacions amb en, ho i hi Combinacions CD-CI		+ Relatiu complexos
Oracions	S, V, CD, CI Subjecte comunicatiu: 1a pers. sing.	S, V, CD, CCL, CN Subjecte sintàctic: 3a pers. sing. i pl. Comparatives	CCT, CCL, S, V, CD, CI Subjecte: 1a i 3a pers. sing. i pl. Oracions compostes amb verbs en passat	Subjecte comunicatiu: 2a pers. sing. i pl. Oracions impersonals Perífrasis d'obligació Condicional Subordinades de caldre	Subjecte: impers., 1a i 3a pers. Condicional, adversatives, concessives, causals, finals, consecutives. Canvi i caiguda de preposicions

una base consistent i ordenada per als exercicis d'oralitat —com s'explicita més endavant—, m'ha estat possible comprovar com les converses que els professors podem controlar basant-nos en els patrons discursius estimulen la comunicació humana entre els membres de l'aula, convertint-la així en un espai de trobada de cultures, valors, experiències i expectatives diverses, i en un fòrum immillorable per dotar els aprenents dels referents patrimonials, històrics, creatius i conceptuals de la cultura catalana. El quadre 2 pretén mostrar de manera sintètica aquestes relacions dels patrons discursius.

Els patrons discursius, base d'una escala d'aprenentatge

Els patrons discursius, doncs, tenen en la conversa amical un camp d'aplicació tant o més important que els textos escrits. Tanmateix, per acomplir la condició de dotar d'objectius operatius les pràctiques de conversa a l'aula cal veure si els elements lingüísticotextuals que caracteritzen els patrons permeten ordenar-los de més senzills a més complexos i si aquests mateixos elements, aplicats tradicionalment a l'expressió escrita, permeten definir *punts d'atenció* idonis perquè tant alumnes com docents puguin fer el

Patró expressiu per fer pràctiques de conversa expressiva...

	Convindria saber...	Exemples	😊	☹️	😞
Construcció de frases	noms de sensacions diverses	<i>por, angúnia, il·lusió, gràcia, pena, vergonya, mandra...</i>			
	verbs per manifestar estats d'ànim	<i>m'agrada, m'encanta, m'apassiona, m'entusiasma, no suporto, odio, no aguanto...</i>			
	verbs en present molt freqüents	<i>estar, ser, fer, tenir, poder, voler, preferir...</i>			
Construcció de frases	dir el que jo sento	<i>A mi m'agrada el silenci. Jo odio els sorolls.</i>			
	explicar, amb el verb fer, com m'afecten les coses	<i>Em fan por les serps. No em fa res viure sola.</i>			
	explicar actuacions relacionades amb els sentiments	<i>Em diverteixo mirant... M'avorreix veure... M'entretinc fent...</i>			
	afirmar, negar o dubtar	<i>I tant! Ni pensar-ho! Vols dir?</i>			
	manifestar coincidència o discrepància:	<i>(Doncs) a mi em passa el mateix. Doncs, jo no.</i>			
	dir que una cosa m'afecta positivament:	<i>Em dóna ànims, em tranquil·litza, em porta bon rotllo</i>			
	dir que una cosa no m'afecta	<i>No m'importa, no m'afecta per res, no em fa res</i>			
	dir que una cosa m'afecta negativament	<i>em posa de mal humor, em fastigueja</i>			
	expressar la intensitat d'una sensació	<i>m'agrada moltíssim, molt, bastant... no m'agrada gaire, gens...</i>			
	indicar la freqüència d'un fet	<i>sempre, sovint, alguna vegada, de tant en tant, mai...</i>			
	explicar el ritme amb què es fa una cosa	<i>cada dia; dia sí, dia no; un cop al mes...</i>			
explicar costums	<i>jo acostumo a dinar..., tinc costum de dinar..., solc dinar...</i>				

Patró descriptiu. Per fer pràctiques de conversa descriptiva...

	Convindria saber...	Exemples	😊	😐	😞
Paraules o formes	adjectius usuals referits al color, la forma, la matèria...	<i>blanc, verd, rodó, llarg, daurat, pesat...</i>			
	expressions que indiquen grandària	<i>minúscul, molt petit, petit, mitjà, gran, grandió, immens...</i>			
	expressions que indiquen volum	<i>minúscul, petit, mitjà, gros, enorme...</i>			
	verbs per descriure	<i>ser, veure's, semblar...</i>			
Construcció de frases	definir un objecte amb una idea més general i unes característiques	<i>El martell és una <u>eina de fuster</u> que serveix per clavar claus.</i>			
	caracteritzar algú o alguna cosa amb adjectius	<i>una noia amable, una casa antiga, un lloc tranquil...</i>			
	caracteritzar algú o alguna cosa mitjançant preposicions i noms	<i>una noia amb ulleres, una casa de pagès, un lloc sense sorolls...</i>			
	caracteritzar algú o alguna cosa amb una frase	<i>una noia que estudia, la casa on visc, un lloc que no conec...</i>			
	indicar on és algú o alguna cosa	<i>a dalt, a la dreta, davant, al mig, (a) prop / a la vora, (a) dins, arreu...</i>			
	indicar com és mou algú o alguna cosa	<i>amunt, cap a la dreta, endavant, enllà, endins...</i>			
	comparar qualitats amb adjectius que tenen contrari	<i>menys gran que = més petit que, tan gran com = tan petit com...</i>			
	comparar qualitats amb adjectius sense contrari	<i>menys verd que..., igual de verd, més verd que..., verdíssim</i>			
	formes de situar-se en el passat	<i>Abans, fa temps, ara fa uns anys, no fa gaire temps...</i>			
	evocar un record clar, confús o nul	<i>Me'n recordo molt bé, Recordo vagament, No me'n recordo gens...</i>			
	fer suposicions	<i>Deu tenir entre trenta i trenta-cinc anys. Potser feia dos metres i mig...</i>			
	usar els pronoms hi i en per referir-nos a llocs	<i>De Perpinyà, en vinc. Per Girona, hi passo. A Tarragona, hi sóc. A Alacant, hi vaig.</i>			

Patró narratiu Per fer pràctiques de conversa narrativa...

	Convindria saber...	Exemples	😊	😐	😞
Paraules o formes	els moments del dia	<i>la matinada, el matí, el migdia, la tarda, el vespre, la nit...</i>			
	temps relacionats amb el dia d'avui	<i>Abans-d'ahir, ahir, anit, demà passat...</i>			
	formes verbals en tots els temps passats, en futur i condicional, de verbs d'acció usuals	<i>he viscut, vaig viure, vivia, havia viscut, viuré, viuria...</i>			
Construcció de frases	començar una història	<i>Cap a l'any 1990, ara fa dos anys, quan jo tenia deu anys...</i>			
	usar els temps verbals adequats per narrar diversos fets passats	<i>Als vint anys vaig marxar de casa dels pares, on havia viscut sempre.</i>			
	usar els temps verbals adequats per citar o explicar el que deia algú	<i>Va dir que tenia una notícia i que al dia següent ens vindria a veure.</i>			
	usar els temps adequats usant verbs d'accions entre persones (suggerir, demanar...)	<i>Ella ens suggeria insistentment que no compréssim la casa.</i>			
	començar a narrar fets anteriors	<i>feia uns dies, l'any anterior, poc temps abans...</i>			
	començar a narrar fets simultanis	<i>aleshores, mentrestant, al mateix temps, durant aquell mes...</i>			
	començar a narrar fets posteriors	<i>després, l'endemà, al dia següent, passats uns mesos...</i>			
	començar a narrar fets freqüents	<i>sovint, en moltes ocasions, dia sí dia també...</i>			
	explicar un fet inesperat	<i>de sobte, tot d'un plegat, tot d'una, de cop i volta...</i>			
	indicar moments molt pròxims	<i>en un tres i no res, d'un moment a l'altre, tot seguit, en un instant...</i>			
	combinar pronoms: coses per a una persona	<i>l'hi compraré, la hi compraré, els hi compraré, les hi compraré</i>			
	combinar pronoms: coses per a més d'una persona	<i>els el compraré, els la compraré, els els compraré, els les compraré</i>			
usar el pronom en per designar quantitats de coses	<i>en vam trobar dos, n'hi vam trobar dos, me'n van portar dos, ens en deus dos...</i>				

Patró directiu. Per fer pràctiques de conversa directiva...

	Convindria saber...	Exemples	☺	☹	⊗
Paraules o formes	verbs relacionats amb l'atenció i la vigilància	<i>fer atenció a, vigilar, fixar-se en, comprovar, controlar, tenir en compte...</i>			
	formes imperatives positives de verbs usuals	<i>recull - recolliu, obre - obriu, fes - feu...</i>			
	formes imperatives negatives de verbs usuals	<i>no recullis - no recolliu, no obris - no obriu, no facis - no feu...</i>			
	els quantitatius	<i>quant, tant, bastant, cap, força, gens de, massa, més, menys, prou...</i>			
	respostes absolutes, positives i negatives	<i>tot, sempre, arreu, tothom... cap, gens, mai, enlloc, res, ningú</i>			
Construcció de frases	aconsellar algú	<i>t'aconello, et convindria, jo de tu, saps què pots fer? i per què no...?</i>			
	respondre a un consell	<i>Doncs, ho provaré! Potser sí que m'anirà bé, això. Sí? Vols dir? No sé si fer-te cas...</i>			
	usar el present de subjuntiu per aconsellar	<i>és convenient que posis, que facis, que treguis, que fiquis...</i>			
	usar l'imperfet de subjuntiu per aconsellar	<i>seria bo que possesis, que fessis, que traguessis, que fiquessis...</i>			
	ordenar les instruccions	<i>Primerament, en segon (tercer...) lloc, per acabar...</i>			
	expressar obligatorietat	<i>Cal, caldrà, és necessari, és molt important, s'ha de, has de, heu de...</i>			
	usar el verb caldre amb diferents estructures	<i>cal respondre, cal que responguis, cal una resposta...</i>			
	dir com es fa una cosa (1)	<i>amb compte, sense presses, sense parar, a corre-cuita...</i>			
	dir com es fa una cosa (2)	<i>controlant el temps, remenant contínuament...</i>			
	dir com es fa una cosa (3)	<i>com et sembli, com diuen els papers...</i>			
	aconsellar a partir d'una incidència o d'un supòsit	<i>Si resulta que, aleshores... En cas de... fes..., Imagina't que..., llavors...</i>			

seguiment de l'aprenentatge durant la pràctica oral.

Els patrons discursius, ordenats de la manera que presento aquí, contenen elements que coincideixen bàsicament amb la progressió d'aprenentatge dels programes de la Secretaria de Política Lingüística i, per tant, marquen un camí ascendent, de simple a complex, de fàcil a no tan fàcil...

Vegeu la progressió dels patrons que es desprèn dels programes de la Secretaria de Política Lingüística, i possibilitats de conversa que generen al quadre 3.

Aquesta progressió acumulativa de l'aprenentatge es fa palesa gramaticalment en tres aspectes nuclears: els **usos verbals** (del present d'indicatiu en primera persona a l'imperfet de subjuntiu subordinat), la **referència pronominal** personal i adverbial (de simple a combinada) i l'**estructura oracional** (de simple a coordinada i subordinada). Es pot veure amb més detall al quadre amb diverses indicacions de contingut.

Els punts d'atenció, objectius operatius de les pràctiques de conversa

Aquesta correspondència de gradació entre patrons i graus d'aprenentatge del

nivell lldar obre la possibilitat de fer pràctiques de conversa dins de l'aula escalonant les capacitats i competències i de manera que s'obviï la indefinició d'objectius operatius i es vagin aconseguint les finalitats de fluïdesa, enriquiment lèxic, correcció i, consegüentment, confiança i seguretat expressiva en català.

La descripció d'elements lingüístico-textuals de cada patró ens permet centrarnos en una sèrie de **punts d'atenció** específics —aspectes lingüístics apresos amb anterioritat— que seran objecte de consolidació en les pràctiques de conversa. Vegeu un exemple provisional d'aquesta enumeració, extreta de l'experiència docent i de les aportacions dels autors del *Tipotext*, presentada amb un llenguatge pròxim a l'aprenent i amb un format idoni per a l'autoavaluació. Té forma de guia per als alumnes i serveix per al seguiment que fa el professor.

Pluralitat de patrons en les converses

Les converses reals entre amics, coneguts o desconeguts no es componen, com hem descrit anteriorment, d'un sol patró discursiu. Generalment els conversadors deriven d'una cosa a una altra i els tipus

Patró argumentatiu. Per fer pràctiques de conversa argumentativa...

	Convindria saber...	Exemples	😊	😐	😞
Paraules o formes	verbs usuals per manifestar desconeixement, dubte, suposició i seguretat	<i>ignorar, no tenir clar, suposar, assegurar...</i>			
	conjuncions i locucions conjuntives d'ús habitual	<i>no obstant això, tot i que, per més que, a fi que, de manera que...</i>			
	verbs per descriure la reflexió que es fa	<i>Aclarir, admetre, assegurar, concloure, conèixer, confondre, considerar, contradir, creure, deduir, defensar, demostrar...</i>			
	verbs per comunicar el que s'ha pensat	<i>Afirmar, comunicar, confessar, declarar, dir, explicar, exposar, fer saber...</i>			
Construcció de frases	maneres diverses d'argumentar	<i>Ja ho deia Sòcrates, recorda què diu la dita, A la Joana li va passar el mateix...</i>			
	usar verbs amb preposició davant del nom o amb que davant de la frase	<i>Dubto de la sinceritat d'aquesta afirmació = dubto que aquesta afirmació sigui sincera.</i>			
	construir frases a partir de condicions	<i>Si els humans poguéssim dominar la pluja, als països rics no en faltaria mai.</i>			
	construir frases adversatives	<i>La Terra pateix un procés d'escalfament; així i tot, encara poden venir hiverns força freds.</i>			
	construir frases amb concessions	<i>No penso canviar d'opinió encara que em doneu mil arguments</i>			
	construir frases causals	<i>Aquest estiu no s'haurien d'omplir piscines privades, ja que hi ha escassetat d'aigua.</i>			
	construir frases finals	<i>Es convoquen eleccions en diumenge per tal que hi hagi més gent que va a votar.</i>			
	construir frases consecutives	<i>No ha plogut gens, i per tant, els camps de blat i d'ordi fan molta pena.</i>			
	formes d'expressar conformitat o discrepància	<i>sóc del mateix parer, discrepo absolutament...</i>			
	connectors per afegir idees	<i>igualmente, a més, també, de la mateixa manera...</i>			
	connectors per canviar de tema	<i>d'altra banda, però també, una altra qüestió és que...</i>			
	connectors per resumir	<i>En poques paraules, En resum, L'essencial és, doncs...</i>			

de text usats constitueixen trames força complexes. Les pràctiques de conversa han d'incorporar progressivament els patrons ja consolidats. I això és possible. Al quadre 5 poso un exemple de cinc diàlegs sobre un mateix tema, amb les preguntes escalonades segons els patrons i amb respostes que, a més d'atendre a la pregunta precisa, incorporen discursos pertanyents a patrons ja treballats amb anterioritat. La part ombrejada correspon al fragment de resposta que concorda amb la tipologia de la pregunta.

Fins aquí he mostrat que és possible orientar la pràctica de converses a l'aula i de fer-ho de manera sistemàtica a partir de macroestructures comunicatives escalonades, els patrons discursius, de les quals deriven uns objectius operatius avaluable, els punts d'atenció. El darrer quadre fa palès que la complexitat i variació de les converses augmenta a mesura que s'avança en la capacitat de sumar patrons diferents.

Per resumir aquest bloc vull remarcar —reprement el títol que encapçala l'article— el propòsit inicial que l'ha motivat: col·laborar per afavorir un aprenentatge

que es converteixi en pràctica real al carrer i ajudar a millorar l'ús social del català des de l'acció didàctica pel que fa als que no el tenen com a llengua pròpia.

Les pràctiques de conversa concretes que es descriuran en el proper article són propostes que posen l'èmfasi en la funció socialitzadora de la llengua, amb l'objectiu que els alumnes parlin més del que ho fan i que ho facin amb eficàcia i amb resultats que els donin confiança i els despertin el desig de comunicar-se en català en el màxim nombre de contactes socials.

Quadre 5. La festa major

Argumentatiu	5è. —Per què creus que són importants, les festes majors?	—Les festes majors són una ocasió per conèixer la gent del barri. Encara que no coneguis el company, és fàcil tenir-hi tracte. El resultat és que a cada festa tenim més gent a saludar pel carrer. ▼
Directiu	4t. —Com es fa per participar-hi? Tot no deu ser de franc, oi?	—És molt fàcil. Pots comprar els tiquets a la comissió de festes. Els has de dir a quines activitats t'apuntes, pagues i ja està. Tens l'avantatge que així et resulta més barat. ▼
Narratiu	3r. —Hi heu participat gaire, en l'organització?	—Aquest any, a la festa major, tots els de casa hi hem participat. A mi m'ha tocat organitzar la cursa de bicis lentes i el meu germà ha muntat les activitats infantils. Jo era nova, però ell ja ho havia fet l'any passat. ▼
Descriptiu	2n. —Que fan ball durant la festa?	El carrer estava guarnit com si fos el mar. Les voreres tenien ones i al mig de la calçada hi han posat vaixells. ▼
Expressiu	1r. —T'agraden els concerts de la festa major?	—M'agrada molt escoltar música. Cada cap de setmana vaig a un concert. I, és clar, els de la festa major no me'ls perdo mai!
	Aprenent del grau B2	Són de diferents colors. Porten el nom de l'activitat, si són de nens o d'adults, i el preu. Amb aquests tiquets tot és més fàcil: no hi ha canvis ni diners en moviment durant la festa. ▼
	Aprenent del grau B3	Sembla que no, però t'ho passes d'allò més bé organitzant coses a la comissió de festes.
	Aprenent del grau E1	A mi em sembla bé el sistema. M'agrada. No tinc costum de pagar les coses per endavant, però ja m'està bé així: t'obligues a pensar-hi abans i no al moment.
	Aprenent del grau E2	A la festa hi ha mil ocasions per conèixer gent: el sopar, els cursos, les activitats a l'aire lliure, el concert... Fins i tot als bancs i taules del carrer, prenent una cervesa fresca... ▼
	Aprenent del grau E3	Ah! Jo no canviaria mai de barri. M'encanta saludar cada dia tres o quatre persones conegudes. La festa major hi fa molt, de veritat.